บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรคหลอดเลือดสมองเป็นสาเหตุการเจ็บป่วยเรื้อรังโรคหนึ่ง ซึ่งเป็นโรคที่พบบ่อยที่สุดในจำนวนผู้ป่วยโรคระบบประสาทที่รับไว้รักษาในโรงพยาบาล (Hayes, 1991; Precipe et al., 1977) และเป็นโรคที่ติดลำดับ 1 ใน 5 ของโลกที่พบบ่อยในสหรัฐอเมริกาโดยเป็นสาเหตุการตายอันดับ 3 รองจากโรคหัวใจและมะเร็ง จากรายงานของสมาคมโรคหัวใจในสหรัฐอเมริกา (AHA) ประมาณว่าในแต่ละปีจะมีผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเพิ่มขึ้นประมาณ 500,000 คนถึง 600,000 คน และพบว่าในปัจจุบันมีจำนวนผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองอยู่ถึง 3 ล้านคน (Grant & Davis, 1996) โดยประชากรอายุ 50 ปี พบอุบัติการจำนวน 100 ต่อ 100,000 คน ขณะที่ประชากรอายุ 75 ปี พบเป็นจำนวน 1,000 ต่อ 100,000 คน (Collins, 1997) และอุบัติการเกิดสูงสุดในประชากรอายุ 65-75 ปี (เจียมจิต แสงสุวรรณ, 2535)

ในประเทศไทยโรคหลอดเลือดสมองเป็นสาเหตุการตายของประชากรอันดับที่สี่รองจากโรคมะเร็งทุกชนิด อุบัติเหตุและได้รับสารพิษ รวมทั้งโรคหัวใจ โดยมีผู้เสียชีวิตด้วยโรคนี้อัตรา 26.6 ต่อประชากร 100,000 คน (กระทรวงสาธารณสุข, 2546) และจากการสำรวจอัตราชุกของการเกิดโรคหลอดเลือดสมองพบว่า อัตราความชุกในประเทศไทยมีสูงถึง 690 คนต่อประชากร 10,000 คน ประมาณการว่ามีผู้ป่วยโรคนี้ในปัจจุบันจำนวน 427,800 คนต่อประชากร 62 ล้านคน (สถาบันประสาทวิทยา, 2544) นับว่าเป็นอัตราที่ค่อนข้างสูงและประมาณว่าจำนวนผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองจะเพิ่มขึ้นอีก เนื่องจากอัตราการเกิดจะเพิ่มขึ้นตามอายุที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้างประชากรของประเทศไทยที่มีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มจำนวนมากขึ้นโดยคาดว่าในปี พ.ศ. 2563 จะมีประชากรผู้สูงอายุจำนวน 10.8 ล้านคนหรือเท่ากับร้อยละ 15.3 ของประชากรทั่วประเทศ (กระทรวงสาธารณสุข, 2540) เมื่อประชากรผู้สูงอายุมากขึ้นอุบัติการเกิดโรคหลอดเลือดสมองจึงเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน

จังหวัดชลบุรีปี 2546 มีรายงานอัตราการเกิดโรคระบบไหลเวียนและหลอดเลือด ซึ่งรวมผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองด้วย จำนวน 148,951 คน ในจำนวนประชากร 1,078,518 คนหรือคิดเป็นอัตรา 13,787.66 ต่อประชากร 100,000 คน นับเป็นกลุ่มโรคที่มีอัตราการเกิดโรคอยู่ในอันดับที่สี่ (ฝ่ายพัฒนายุทธศาสตร์สาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชลบุรี, 2546) ส่วนโรงพยาบาลศูนย์ชลบุรี พบว่ามีผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเข้ามารับการรักษา ตั้งแต่มกราคมถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2546 จำนวน 1,179 คน จากจำนวนผู้ป่วยอายุรกรรมประสาททั้งหมด 5,284 คน (สถิติผู้ป่วยคลินิกอายุรกรรมประสาท งานการพยาบาลผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยฉุกเฉิน โรงพยาบาลชลบุรี)

โรคหลอดเลือดสมองเป็นโรคที่สำคัญและพบมากที่สุดของโรคระบบประสาทสาเหตุเกิดจากความผิดปกติของหลอดเลือดแดงของสมอง แตก ตีบ อุดตันของเส้นเลือดภายในสมองทำให้สมองบริเวณนั้นเกิดการตายเนื่องจากการขาดเลือดไปเลี้ยง (สมจิต หนุเจริญกุล, 2538, หน้า 40; Hudak, Gallo, & Morton, 1998) จากการศึกษาของ ดอร์สัน (Dorson, n.d. อ้างถึงใน จันทร์เพ็ญ แซ่หวุ่น, 2537) พบว่าหนึ่งในสามของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเสียชีวิตภายใน 1 เดือนหลังป่วย สองในสามที่เหลือได้รับความทุกข์ทรมานจากความพิการถาวรหรือชั่วคราว ในจำนวนผู้ป่วยที่รอดชีวิตร้อยละ 31 ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้เลย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ แกรนท์ (Grant & Davis, 1996) พบว่าร้อยละ 40-60 ของผู้ป่วยที่รอดชีวิตจากโรคจะได้รับความทุกข์ทรมานจากการช่วยเหลือตนเองไม่ได้ และในผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองร้อยละ 90 ของผู้ที่รอดชีวิตจะมีความพิการหลงเหลืออยู่ ตั้งแต่ความพิการเล็กน้อยจนกระทั่งไม่สามารถช่วยตนเองได้ หรืออาจมีภาวะแทรกซ้อนของโรคร่วมด้วย (Periaed & Barbara, 1993) อาการที่พบบ่อยที่สุดของโรคนี้ก็คือ อัมพาตของครึ่งซีกของร่างกาย โดยไม่สามารถเคลื่อนไหวร่างกายบางส่วนได้ กำลังกล้ามเนื้ออ่อนแรง นอกจากนี้ผู้ป่วยบางรายยังมี อาการทางระบบประสาทร่วมด้วยเช่น มีการสูญเสียด้านประสาทสัมผัส มีความพร่องในการรับความรู้สึกรวมทั้งความบกพร่องทางด้านความคิด ความจำ สติปัญญา การเคี้ยวและกลืนอาหารผิดปกติ มีปัญหาการขับถ่าย เช่นท้องผูก กลั้นปัสสาวะไม่ได้ (Grant & Davis, 1996; Hayn & Fisher, 1997) จากความพิการดังกล่าว ทำให้ผู้ป่วยมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ไม่สามารถกระทำด้วยตนเองได้ ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ อาการจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับตำแหน่งและชนิดของโรคหลอดเลือดสมอง ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองมักได้รับไว้รักษาในโรงพยาบาลเฉพาะช่วงระยะวิกฤติเท่านั้น เมื่ออาการผ่านเข้าสู่ระยะฟื้นฟูสภาพ แพทย์มักจะจำหน่ายผู้ป่วยกลับบ้านก่อนที่การฟื้นฟูจะเสร็จสมบูรณ์ เนื่องจากจำนวนผู้ป่วยที่จำเป็นต้องพักรักษาตัวในโรงพยาบาลเพิ่มขึ้น ประกอบกับโรงพยาบาลทุกแห่งในสังกัดรัฐบาล มีนโยบายการเพิ่มอัตราการหมุนเวียนเตียงรับผู้ป่วย จึงทำให้แนวโน้มการพักรักษาตัวในโรงพยาบาลของผู้ป่วยมีระยะเวลาสั้นลง (ยุพาพิน ศิรโพธิ์งาม, 2539) จากการศึกษาของ นุกูล ตะบูนพงศ์, ช่อลดา พันธุเสนา และนิตยา ตากวิริยะนันท์ (2537) เรื่องภูมิหลังและปัญหาของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ซึ่งศึกษาผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลจนกระทั่งจำหน่าย จำนวน 32 ราย พบว่าผู้ป่วยมีปัญหาสภาพความพิการหลงเหลืออยู่ ก่อให้เกิดภาระการดูแล ได้แก่ ดูแลตนเองไม่ได้ ร้อยละ 90.9 และกำลังกล้ามเนื้ออ่อนแรง ร้อยละ 68.7 รวมทั้งยังพบปัญหาด้านการพูด การกลืน การควบคุมการขับถ่ายอุจจาระและปัสสาวะสภาพอารมณ์และจิตใจไม่ปกติ นอกจากนี้ผู้ป่วยก็ยังมีปัญหาภาวะแทรกซ้อน โดยมีการติดเชื้อในระบบทางเดินปัสสาวะ มีการติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ และการเกิดแผลกดทับ จินตนา สมนึก (2540) ศึกษาความสามารถในการประกอบกิจวัตร

ประจำวันของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองหลังจำหน่ายออกจากโรงพยาบาลเป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ จำนวน 50 ราย พบว่าผู้ป่วยส่วนใหญ่ไม่สามารถประกอบกิจวัตรประจำวันด้วยตนเองในกิจกรรมการขึ้นลงบันไดร้อยละ 82 การอาบน้ำร้อยละ 76 และการใช้ห้องสุขาร้อยละ 74 ตามลำดับ ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองไม่เพียงแต่จะมีปัญหาเฉพาะด้านร่างกายเท่านั้นแต่จะมีปัญหาด้านจิตสังคมด้วย พวงน้อย อรุณ (2536) พบว่าผู้ป่วยอัมพาตครึ่งซีกจะมีปัญหาสุขภาพจิตร้อยละ 71.43 โดยปัญหาที่พบได้มากที่สุดคือ ภาวะซึมเศร้า และความวิตกกังวล กลัว จากสภาพร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ดังกล่าว ส่งผลให้ผู้ป่วยต้องการการดูแลทั้งทางด้านร่างกายจิตวิญญาณและสังคม จากการศึกษาของ สุดศิริ หิรัญชุณหะ (2541) เรื่องการพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพที่บ้านของผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง พบว่า ตั้งแต่วินาทีแรกที่ผู้ป่วยกลับมาถึงบ้านภายในครอบครัวเกือบทุกครอบครัวจะเกิดความวุ่นวาย มีการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมภายในบ้าน รวมทั้งแบบแผนการดำเนินชีวิตของสมาชิกในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวบางรายจะมีความตื่นตระหนก ไม่รู้จะช่วยทำอะไรก่อนหลัง ยิ่งถ้าในผู้ป่วยที่มีอุปกรณ์ทางการแพทย์ติดตัวมาด้วย ก็จะทำให้สมาชิกเกิดความกลัว ไม่กล้าเข้าใกล้ผู้ป่วย ไม่กล้าดูแล หรือช่วยดูแลผู้ป่วยให้แต่ยังปฏิบัติได้ไม่ถูกต้อง พบว่าในระยะแรกที่ผู้ป่วยกลับไปบ้าน ครอบครัวมักให้ความสนใจ และให้ความช่วยเหลือ แต่เมื่อผู้ดูแลได้ดูแลผู้ป่วยผ่านไปได้สักระยะเวลาหนึ่งครอบครัวมักจะให้ความช่วยเหลือและเอาใจใส่น้อยลง ผลักภาระการดูแลให้กับผู้ดูแลเพียงลำพัง ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ดูแลเกิดความเครียด ท้อแท้ เบื่อหน่ายในการดูแลผู้ป่วย ชนิดา มณีวรรณ (2535) การที่ผู้ดูแลต้องรับภาระเพิ่มขึ้นจากหน้าที่เดิมที่มีอยู่แล้ว ทำให้ไม่สามารถจัดแบ่งเวลาในการทำหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพได้ บทบาทในการเข้าสังคมก็ลดน้อยลง ซึ่งนับได้ว่าปัญหาดังกล่าว เป็นภาวะวิกฤติของครอบครัวคุกคามต่อความผาสุก และการดำเนินชีวิตของผู้ดูแล

จากรายงานการวิจัยและการทบทวนวรรณกรรมที่ทำในต่างประเทศ พบว่ามีโนมติที่นำมาศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผู้ดูแลที่บ้านส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณลักษณะของญาติผู้ดูแล ภาวะเครียด ความต้องการการดูแล ภาระการดูแล การเผชิญปัญหา การสนับสนุนทางสังคม และภาวะสุขภาพ ตลอดจนการปรับตัวทางด้านจิตสังคม และการแสดงบทบาทหน้าที่ (ยุพาพิน ศิรโพธิ์งาม, 2539) และจากการทบทวนวรรณกรรมในประเทศไทย การวิจัยเกี่ยวกับผู้ดูแลในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง หรือผู้ป่วยเรื้อรังอื่น ๆ ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อความเครียด ภาระการดูแล ความเหนื่อยล้า ความต้องการการดูแล เป็นต้น ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเหล่านี้ทำให้ทราบถึง ผลกระทบที่เกิดจากการเป็นผู้ดูแลในด้านลบ เช่น ระดับความเครียด ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียด และทราบถึงความต้องการของผู้ดูแล (นิตยา สุทธยากร, 2531; รุจา ภู่ไพบูลย์, 2535; จันทร์เพ็ญ แซ่หวุ่น, 2537; ชนิดา มณีวรรณ, 2535; วิภาวรรณ ชอุ่ม, 2537;

สายพิณ เกษมกิจวัฒนา และประอรนุช ตุลยากร, 2538; กัญญารัตน์ ผึ่งบรรหาร, 2539; เฟื่องลดา เดนไชยวงศ์, 2539; อรอุษา ชูบุรี, 2539; จอม สุวรรณโณ, 2540; จิตนา สมนึก, 2540; เพียงใจ ติรไพวงค์, 2540; พรชัย จูลเมตต์, 2540; สุนันทา ทองวัฒน์, 2540; ชูชื่น ชีวพูนผล, 2541; สุรีรัตน์ ช่วงสวัสดิ์ศักดิ์, 2541) อย่างไรก็ตามผู้ดูแลที่บ้านจำนวนไม่น้อยได้รับความรู้สึกในทางบวกจากการให้การดูแลผู้ป่วย ซึ่งได้แก่รู้สึกมีความสุขที่ได้ดูแลผู้อื่น ทัศนคติที่ดีต่อการดูแลผู้ป่วยในอนาคต รู้สึกว่าการดูแลทำให้สัมพันธภาพระหว่างตนเองและผู้ป่วยมีความใกล้ชิดมากขึ้น เป็นโอกาสในการตอบแทนบุญคุณ รู้สึกว่าตนเองมีความสามารถ เป็นที่ต้องการ และได้รับการชื่นชมจากบุคคลรอบข้าง (Motenko, 1989; Archbold, Steward, Greenlick, & Harvath, 1990) ผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่เกิดกับชีวิตของผู้ดูแลเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพและภาวะทางจิตใจของผู้ดูแล ซึ่งจะมีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตและความผาสุกของผู้ดูแลผู้ป่วย

ความผาสุกในชีวิต เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและบุคคลปรารถนาให้เกิดขึ้นในการดำรงชีวิต ซึ่งดูพาย (Dupuy, 1977) กล่าวว่าความผาสุกเป็นความรู้สึกของบุคคลที่ตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เป็นอยู่ ประกอบด้วยความรู้สึกทั้งทางด้านบวกและทางด้านลบของบุคคล บุคคลใดมีความรู้สึกทางบวกมากก็จะบ่งบอกถึงความผาสุกในชีวิตมากตามมาด้วย และบุคคลสามารถตัดสินได้ด้วยตนเอง การจะวัดความผาสุกของบุคคลนั้นจะต้องวัดให้ได้ถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของบุคคลมากกว่าที่จะวัดเพียงความรู้สึกภายนอก หรือสภาวะภายนอกจิตใจ ความผาสุกโดยทั่วไปของชีวิตตามแนวคิดของดูพาย ประกอบด้วยความวิตกกังวล ความซึมเศร้า ความผาสุกในด้านบวก การควบคุมตนเอง ภาวะสุขภาพโดยทั่วไป และความมีชีวิตชีวา ซึ่งการที่ผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองต้องรับบทบาทหน้าที่ผู้ดูแลในหลาย ๆ ด้าน ตลอดจนการดูแลเป็นระยะเวลานาน สิ่งเหล่านี้อาจส่งผลต่อความผาสุกของผู้ดูแล เช่น ความวิตกกังวล ความซึมเศร้า การสูญเสียการควบคุมตนเอง และภาวะสุขภาพโดยทั่วไป มีปัจจัยหลายประการทั้งภายนอกและปัจจัยภายใน ทำให้การรับรู้ความผาสุกในชีวิตของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน หากผู้ดูแลสามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสมก็จะเกิดความผาสุก ส่งผลให้ผู้ดูแลมีพลังและกำลังใจที่จะทำหน้าที่ดูแลผู้ป่วยให้ดีขึ้น และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขตามศักยภาพ

ความสอดคล้องในการมองโลก (The Sense of Coherence) เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลเกิดความผาสุกในชีวิต เป็นคุณลักษณะที่อยู่ในตัวบุคคลช่วยให้บุคคลสามารถจัดการกับเหตุการณ์หรือสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบตนได้อย่างเหมาะสม เป็นแนวคิดที่มุ่งค้นหาคำตอบเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้บุคคลดำรงภาวะสุขภาพที่ดีและมีความผาสุกในชีวิต แอนโทนอฟสกี (Antonovsky, 1982, 1987) กล่าวว่าความสอดคล้องในการมองโลกเป็นการรับรู้ของบุคคลอย่างเชื่อมั่นว่า ไม่ว่าจะมีปัญหาหรือเหตุการณ์ใด ๆ เกิดขึ้นทั้งภายในตัวเอง และสิ่งแวดล้อมภายนอก ก็สามารถจะเข้าใจได้

จัดการแก้ไขได้ และปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่มีคุณค่าพอที่จะเข้าไปจัดการแก้ไขโดยอาศัยแหล่งต้านทานความเครียดทั่วไป ได้แก่ ด้านกายภาพและชีวเคมี ด้านวัตถุ ด้านสติปัญญาและอารมณ์ ด้านค่านิยมและทัศนคติ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และด้านวัฒนธรรม สังคมระดับใหญ่มาใช้ในการจัดการกับเหตุการณ์หรือสิ่งเร้าได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ การรับรู้แบบนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการ หรือหลีกเลี่ยงภาวะเครียดที่เกิดขึ้น ทำให้บุคคลสามารถปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงหรือความผันผวนต่าง ๆ ในชีวิต จึงสามารถดำรงความมีสุขภาพดี และมีความผาสุกในชีวิตอยู่ได้

การสนับสนุนทางสังคมก็เป็นอีกปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เนื่องจากความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมมีลักษณะเป็นเครือข่ายที่ต้องการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีความรักใคร่ผูกพันกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านอารมณ์ สิ่งของ การเงิน แรงงาน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้สึกต่าง ๆ ตลอดจนบุคคลมีความต้องการมีส่วนร่วมในสังคม การได้รับการยอมรับและเห็นคุณค่าของตนเอง (Brown, 1986; Cobb, 1976; Thoits, 1986 อ้างถึงใน กัญญารัตน์ ผึ่งบรรหาร, 2539) นอกจากนี้การสนับสนุนทางสังคมจะทำให้ผู้ดูแลรู้สึกว่าได้รับความรัก ความเอาใจใส่ดูแล ได้รับการยกย่อง รู้สึกตนเองมีคุณค่าและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Cobb, 1976) การสนับสนุนทางสังคมของผู้ดูแลอาจได้จากสมาชิกในครอบครัว ญาติ เพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่สุขภาพ หรือกลุ่มสังคมอื่น ๆ โดยเฉพาะสมาชิกในครอบครัว ในการสนับสนุนทางอารมณ์ ช่วยเหลือด้านการเงิน ช่วยเหลือดูแลผู้ป่วย ทำให้ผู้ดูแลมีเวลาและโอกาสละวางจากการดูแลผู้ป่วยได้ชั่วคราว มีเวลาพักผ่อนนอนหลับ ทำธุระหรือเข้าสังคมได้ ซึ่งจะส่งผลต่อความผาสุกต่อผู้ดูแล

นอกจากการสนับสนุนทางสังคม และความสอดคล้องในการมองโลก ที่อาจมีผลต่อความผาสุกของผู้ดูแลแล้ว ยังพบว่ามีปัจจัยบางประการที่อาจมีผลต่อความผาสุกของผู้ดูแลผู้ป่วยคือ ความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน ระยะเวลาในการดูแล และจำนวนชั่วโมงที่ดูแลผู้ป่วยต่อวัน โดยพบว่าในระยะแรกผู้ดูแลอาจจะปรับตัวต่อการดูแลได้น้อย แต่เมื่อเวลาผ่านไปผู้ดูแลจะมีการปรับตัวได้ดีขึ้นโดยการเรียนรู้จากประสบการณ์และคำแนะนำจากบุคลากรทางสุขภาพ (สายพิณ เกษมกิจวัฒนา, 2536) อย่างไรก็ตามถ้าผู้ดูแลต้องรับภาระในการดูแลเป็นระยะเวลานาน ต้องสูญเสียเวลาและพลังงานไปกับการดูแลผู้ป่วยอาจมีผลต่อความผาสุกของผู้ดูแลได้

จากแนวคิดและงานวิจัยที่ผ่านมาดังกล่าวยังไม่พบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้มาก่อน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความผาสุกของผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง อีกทั้งศึกษาความสอดคล้องในการมองโลก การสนับสนุนทางสังคม ความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน ระยะเวลาในการดูแล และจำนวนชั่วโมงที่ดูแลผู้ป่วยต่อวันที่มีผลต่อความผาสุกของผู้ดูแล เพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการประเมินปัญหา วางแผนให้ความช่วยเหลือ

ผู้ดูแล ส่งเสริมความผาสุกในผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง และส่งเสริมบทบาทของผู้ดูแลให้มีศักยภาพในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความผาสุกของผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และความสามารถในการร่วมทำนายของความสอดคล้องในการมองโลก การสนับสนุนทางสังคม ความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน ระยะเวลาในการดูแล จำนวนชั่วโมงที่ดูแลผู้ป่วยต่อวัน ที่มีต่อความผาสุกของผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง จังหวัดชลบุรี

คำถามการวิจัย

1. ความผาสุกของผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองอยู่ในระดับใด
2. ปัจจัยด้านความสอดคล้องในการมองโลก การสนับสนุนทางสังคม ความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน ระยะเวลาในการดูแล และจำนวนชั่วโมงที่ดูแลผู้ป่วยต่อวัน มีผลต่อความผาสุกของผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองอย่างไร

สมมุติฐานของการวิจัย

ปัจจัยด้านความสอดคล้องในการมองโลก การสนับสนุนทางสังคม ความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน ระยะเวลาในการดูแล และจำนวนชั่วโมงที่ดูแลผู้ป่วยต่อวัน มีความสัมพันธ์และสามารถร่วมกันทำนายความผาสุกของผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง จังหวัดชลบุรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความผาสุกของผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง จังหวัดชลบุรีคือ

1. ด้านการปฏิบัติการพยาบาล พยาบาลตลอดจนบุคลากรในทีมสุขภาพ สามารถนำผลการศึกษาด้านปัจจัยที่มีผลต่อความผาสุกของผู้ดูแลไปประยุกต์ใช้ร่วมกับการวางแผนการให้สุขศึกษาก่อนจำหน่ายผู้ป่วย ตลอดจนแผนการติดตามเยี่ยมบ้าน เพื่อติดตามการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง
2. ด้านการศึกษาพยาบาล สามารถนำปัจจัยที่มีผลต่อความผาสุกของผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองด้านความสอดคล้องในการมองโลก และการสนับสนุนทางสังคม ไปใช้ประกอบ

การเรียนการสอน เพื่อให้นักศึกษาพยาบาลนำไปเป็นข้อมูลในการส่งเสริมให้ผู้ดูแลมีความผาสุกจากการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง

3. ผลของการศึกษาในครั้งนี้ สามารถนำไปใช้อ้างอิงในการศึกษาวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไปได้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความผาสุกของผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง จังหวัดชลบุรี ได้แก่ ความสอดคล้องในการมองโลก การสนับสนุนทางสังคม ความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน ระยะเวลาในการดูแล และจำนวนชั่วโมงที่ดูแลผู้ป่วยต่อวัน

ประชากร ได้แก่ ผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดชลบุรี และผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองนั้นมารับการรักษาที่โรงพยาบาลชลบุรี โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา และโรงพยาบาลสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ในปี พ.ศ. 2546

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่เป็นผู้ดูแลหลักจำนวน 100 ราย โดยการสุ่มตัวอย่างจากผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่ไปรับการตรวจติดตามผลการรักษาที่แผนกผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลทั้ง 3 แห่ง

ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ระหว่าง 15 มีนาคม 2547 ถึง 15 เมษายน 2547

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ ความสอดคล้องในการมองโลก การสนับสนุนทางสังคม ความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน ระยะเวลาในการดูแล และจำนวนชั่วโมงที่ดูแลผู้ป่วยต่อวัน

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความผาสุกของผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้ดูแล หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ทั้งชายและหญิง ซึ่งอาจเป็นสามี ภรรยา บุตร หลาน หรือผู้ที่มิใช่ญาติ อาจจะอยู่บ้านเดียวกัน หรือคนละบ้านก็ได้ ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลหลักผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง รับผิดชอบดูแลให้ความช่วยเหลือผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านและประกอบกิจกรรมการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องมากที่สุดโดยไม่คิดค่าจ้าง

ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไป ทั้งเพศชายและเพศหญิง ซึ่งได้รับการตรวจวินิจฉัยจากแพทย์ว่าป่วยเป็นโรคหลอดเลือดสมอง มีข้อจำกัดในการช่วยเหลือตนเองด้วยสาเหตุของความด้อยสมรรถภาพทางร่างกายอันเนื่องมาจากโรคหลอดเลือดสมอง ได้รับการรักษา และไม่เคยได้รับการผ่าตัดเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง กำลังอยู่ในระยะการมารับการตรวจรักษาตามแพทย์นัด

ความผาสุก หมายถึง การรับรู้ของผู้ดูแลที่ตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เป็นอยู่ ประกอบด้วยความรู้สึกทางด้านบวกและด้านลบ ที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของผู้ดูแล ซึ่งแสดงออกในรูปของความรู้สึกมีความสุข หรือมีความทุกข์โศก 6 ด้านคือความวิตกกังวล ความซึมเศร้า ภาวะสุขภาพโดยทั่วไป ความผาสุกในด้านบวก การควบคุมตนเอง ความมีชีวิตชีวา ประเมินได้จากแบบวัดความผาสุกโดยทั่วไปในชีวิตของดูพาย (Dupuy, 1977) แปลเป็นภาษาไทย โดย สมจิต หนุเจริญกุล, ประคอง อินทรสมบัติ และพรรณวดี พุธวัฒนะ (2532) 14 ข้อแรกใช้มาตราส่วนประมาณค่า 1-6 ซึ่งแสดงถึงความมากน้อยหรือความบ่อยของการเกิดสถานการณ์หรือเหตุการณ์นั้น ๆ และอีก 4 ข้อความใช้มาตราส่วนประมาณค่า 0-10 โดยมีคู่คำคุณศัพท์กำกับอยู่ปลายทั้ง 2 ด้าน ความผาสุกจำแนกเป็น 6 ด้านดังต่อไปนี้

1. ความวิตกกังวล หมายถึง ภาวะที่ผู้ดูแลมีปฏิกริยาตอบสนองในลักษณะของความรู้สึกว่าเครียด หงุดหงิด กลัว หวั่นวิตก จากการที่ผู้ดูแลมีการคิด และประเมิน ตัดสินสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่าทำให้เกิดอันตรายต่อตนเองมากน้อยเพียงใด

2. ความซึมเศร้า หมายถึง ภาวะที่จิตใจหม่นหมอง หดหู่ เศร้า ความรู้สึกท้อแท้ หมดหวัง มองโลกในแง่ร้าย ตำหนิตัวเอง รู้สึกตนเองไร้ค่า ซึ่งมักจะเกี่ยวข้องกับความสูญเสีย โดยแบ่งระดับภาวะซึมเศร้าเป็น 3 ระดับคือ 1) ความซึมเศร้าในระดับต่ำ จะมีลักษณะของอารมณ์ที่ไม่สดชื่น จิตใจหม่นหมอง ซึ่งอาจเกิดเป็นครั้งคราวเช่นการสูญเสียสิ่งของหรือบุคคลที่มีค่า เมื่อพ้นระยะนี้แล้วสามารถดำเนินชีวิตตามปกติ 2) ความซึมเศร้าระดับปานกลาง เป็นภาวะที่รุนแรงกว่าระดับต่ำ ประสิทธิภาพการทำงานลดลงกว่าเดิม ซึ่งอาจกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน แต่ยังสามารถดำเนินชีวิตตามปกติได้ 3) ความซึมเศร้าระดับรุนแรง เป็นภาวะอารมณ์ที่มีความเศร้าอย่างมาก มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั่วไปอย่างเห็นได้ชัดเจนไม่สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน หลงผิด ประสาทหลอน

3. ภาวะสุขภาพทั่วไป หมายถึง ความผิดปกติของร่างกายที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อจิตใจโดยตรงหรือทำให้จิตใจมีความกังวลกับความเจ็บป่วยที่ประสบอยู่ ทำให้มีสุขภาพจิตที่ไม่ดีตามไปด้วย

4. ความมีชีวิตชีวา หมายถึง ความรู้สึกที่มีพลังกระชุ่มกระชวย มีขวัญและกำลังใจ สนใจการทำกิจกรรมต่าง ๆ ไม่รู้สึกว่าเหนื่อยเหนื่อย หรือหมดแรง หมดพลัง กลางคืนนอนหลับได้เพียงพอกับความต้องการของร่างกายและตื่นนอนด้วยความรู้สึกสดชื่น

5. ความผาสุกในด้านบวก หมายถึง ความรู้สึกว่าชีวิตมีความสุข มีความพึงพอใจกับชีวิต ซึ่งเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความรู้สึกด้านบวก เช่น การประสบผลสำเร็จในชีวิต การมีครอบครัวที่อบอุ่น บุคคลในครอบครัวมีความรักใคร่กลมเกลียวกัน

6. การควบคุมตนเอง หมายถึง การควบคุมพฤติกรรม ความคิด อารมณ์ และความรู้สึกของตนเองให้มีความมั่นคง ทำให้ผู้ดูแลสามารถเผชิญปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การมีความเครียด ความวิตกกังวลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการดำเนินชีวิตลดลง

ความสอดคล้องในการมองโลก หมายถึง ความสามารถในการประเมินเหตุการณ์หรือสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบในชีวิตของผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ด้วยความเข้าใจสามารถบริหารจัดการและให้ความหมายเหตุการณ์หรือสิ่งเร้านั้นว่ามีคุณค่าและคุ้มค่าที่จะแก้ไข ประเมินโดยใช้แบบวัดความสอดคล้องในการมองโลกของ แอนโทนอฟสกี (Antonovsky, 1987) แปลเป็นภาษาไทยโดย สมจิต หนูเจริญกุล, ประคอง อินทรสมบัติ และพรรณวดี พุธวัฒนะ (2532) แบบประเมินเป็นข้อคำถามที่บ่งชี้ความมากน้อยของความรู้สึกนึกคิดของผู้ตอบโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 7 ระดับ คือเห็นด้วยอย่างมาก เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ไม่แน่ใจ ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างมาก

การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การรับรู้ของผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองต่อความช่วยเหลือประคับประคองจากเครือข่ายทางสังคม 5 ด้าน ตามแนวคิดของ แบรนท์ และไวเนิร์ท (Brandt & Weinert, 1985) คือ 1) ด้านการได้รับความผูกพันรักใคร่ 2) ด้านการได้รับการยอมรับและการเห็นคุณค่าในตนเอง 3) ด้านการได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม 4) ด้านการได้เอื้อประโยชน์หรือช่วยเหลือผู้อื่น และ 5) ด้านการได้รับความช่วยเหลือแนะนำในด้านต่าง ๆ แบบประเมินเป็นข้อคำถามที่บ่งชี้ความมากน้อยของความรู้สึกนึกคิดของผู้ตอบโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 7 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างมาก เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ไม่แน่ใจ ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างมาก การสนับสนุนทางสังคมจำแนกเป็น 5 ด้านดังต่อไปนี้

1. การได้รับความผูกพันรักใคร่ หมายถึง การได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านอารมณ์ การได้รับความรักความผูกพัน การดูแลเอาใจใส่ ความใกล้ชิดสนิทสนม และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทำให้บุคคลรู้สึกว่าตนเป็นที่รัก มีความหมายและได้รับการดูแลเอาใจใส่ แต่ถ้าบุคคลขาดการสนับสนุนชนิดนี้จะรู้สึกเดียวดาย เป็นคนที่ขาดความรัก มีอารมณ์ที่แตกต่างจากผู้อื่นและมองโลกในแง่ร้าย

2. การได้รับการยอมรับและการเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลได้รับการเคารพนับถือยกย่อง เห็นคุณค่า ชื่นชมที่สามารถแสดงบทบาททางสังคม การให้อภัย การให้โอกาสในการปรับปรุงตัวเองเป็นที่ยอมรับของบุคคลในครอบครัวและสังคม ถ้าขาดการสนับสนุนชนิดนี้จะทำให้บุคคลรู้สึกขาดความเชื่อมั่นหรือรู้สึกตนเองไร้ประโยชน์

3. การได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม หมายถึง การที่บุคคลมีโอกาสได้เข้าร่วมในกิจกรรมของสังคม ทำให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้สึก ความห่วงใย ความเอื้ออาทรต่อกัน เป็นส่วนหนึ่งของสังคม การมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของในสังคมของตน ถ้าบุคคลขาดการสนับสนุนชนิดนี้จะทำให้รู้สึกถูกตัดขาดออกจากสังคม และมีชีวิตที่น่าเบื่อหน่ายเพราะขาดเพื่อน

4. การได้เอื้อประโยชน์หรือช่วยเหลือผู้อื่น หมายถึง การทีบุคคลมีโอกาสได้เลี้ยงดูผู้อื่นให้ได้รับความสุขสบาย ทำให้บุคคลนั้นเกิดความรู้สึกว่าตนเป็นที่พึ่งเป็นที่ต้องการของผู้อื่น มีการแลกเปลี่ยนประโยชน์ซึ่งกันและกันระหว่างบุคคล บุคคลที่ขาดการสนับสนุนชนิดนี้จะรู้สึกว่าชีวิตของตนเองไร้ค่า

5. การได้รับความช่วยเหลือแนะนำในด้านต่าง ๆ หมายถึง การได้รับข้อมูลข่าวสาร คำแนะนำต่าง ๆ หรือการช่วยเหลือด้านการเงิน ของใช้ต่าง ๆ ถ้าขาดการสนับสนุนชนิดนี้บุคคลนั้นจะรู้สึกว่าตนเองสิ้นหวัง

ความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน หมายถึง ระดับความสามารถที่ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองต้องทำกิจกรรมประจำวันตามการรับรู้ของผู้ดูแล โดยประเมินจากแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยดัดแปลงมาจากดัชนีของบาร์เทล (Barthel Index) 10 ข้อ ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับ 1) การรับประทานอาหาร 2) การล้างหน้า หวีผม แปรงสีฟัน และโกนหนวด 3) การอาบน้ำ 4) การสวมใส่เสื้อผ้า 5) การลุกนั่งจากที่นอนหรือจากเตียงไปยังเก้าอี้ 6) การเคลื่อนย้ายตัวเองภายในบ้าน 7) การขึ้นลงบันได 8) การใช้ห้องสุขา 9) การกลั้นอุจจาระ 10) การกลั้นปัสสาวะ โดยมีเกณฑ์การวัด 3 ระดับ คือทำได้เอง ทำได้แต่ต้องมีบุคคลให้ความช่วยเหลือ และช่วยตัวเองไม่ได้เลย

ระยะเวลาในการดูแล หมายถึง จำนวนเดือนที่ผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองให้การดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตั้งแต่ระยะพักฟื้นที่บ้านจนถึงวันที่ผู้วิจัยเริ่มทำการศึกษา

จำนวนชั่วโมงที่ดูแลผู้ป่วยต่อวัน หมายถึง ระยะเวลาโดยเฉลี่ยเป็นชั่วโมงที่ผู้ดูแลใช้ไปกับการช่วยเหลือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในหนึ่งวัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้บูรณาการแนวคิดเกี่ยวกับความผาสุกของ ดูพาย (Dupuy, 1977) แนวคิดความสอดคล้องในการมองโลกของ แอนโทนอฟสกี (Antonovsky, 1987, 1993) และ

แนวคิดการสนับสนุนทางสังคมของ แบรนด์ และไวเนิร์ท (Brandt & Weinert, 1985) เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยจากแนวคิดของดูพายคือแนวคิดในเรื่องความผาสุกเป็นความรู้สึกต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เป็นอยู่ ประกอบด้วยความรู้สึกด้านบวกและด้านลบ 6 ด้านคือ 1) ความวิตกกังวล 2) ความซึมเศร้า 3) ภาวะสุขภาพทั่วไป 4) ความมีชีวิตชีวา 5) ความผาสุกในด้านบวก และ 6) การควบคุมตนเอง โดยความรู้สึกด้านบวกเป็นความรู้สึกที่มีความสุข ความพึงพอใจ มีพลัง กระตือรือร้น ส่วนความรู้สึกด้านลบ เป็นความรู้สึกเครียด หงุดหงิด ท้อแท้ หมดหวัง มองโลกในแง่ร้าย และผู้ที่มีความผาสุกจะเป็นผู้ที่มีความรู้สึกด้านบวกสูงด้านลบต่ำ โดยที่ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองแม้ว่าจะจำหน่ายออกจากโรงพยาบาลแล้ว แต่ผลกระทบจากพยาธิสภาพของโรคทำให้ผู้ป่วยต้องสูญเสียความสามารถด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของร่างกายด้วยตนเองได้ ต้องการความช่วยเหลือจากผู้ดูแลในการประกอบกิจวัตรประจำวัน และเนื่องจากผู้ดูแลเป็นบุคคลใกล้ชิดที่ให้ความช่วยเหลือและได้รับผลกระทบจากการดูแลมากที่สุด ผลกระทบในด้านบวกจะส่งผลให้ผู้ดูแลสามารถเผชิญปัญหาได้ดี มีความหวังในการดูแล ก่อให้เกิดกำลังใจ การเสียสละ ตลอดจนทำให้ผู้ดูแลสามารถปฏิบัติกิจกรรมการดูแลต่าง ๆ ได้โดยรู้สึกเป็นภาระน้อยที่สุด ซึ่งจะส่งผลตามมาคือผู้ดูแลมีการรับรู้ที่ดีต่อสภาวะการณ์ที่เป็นอยู่ได้แก่ความรู้สึกชื่นชมยินดี ความพึงพอใจ ความรู้สึกเป็นสุข ซึ่งก็คือเกิดความผาสุกนั่นเอง

ส่วนแนวคิดของ แอนโทนอฟสกี (Antonovsky, 1987 อ้างถึงใน สมจิต หนุเจริญกุล และคณะ, 2532) กล่าวว่าความสอดคล้องในการมองโลกเป็นการรับรู้และประเมินสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบ โดยมีองค์ประกอบ 3 ประการคือ 1. รับรู้และประเมินว่าสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบเป็นสิ่งที่สามารถเข้าใจได้ มีระบบ ระเบียบ สามารถอธิบายได้โดยใช้เหตุผล 2. รับรู้และประเมินว่าสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบสามารถบริหารจัดการได้ โดยสามารถเลือกใช้แหล่งประโยชน์ที่จะมาช่วยได้อย่างเหมาะสม 3. รับรู้และประเมินว่าสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบมีความหมาย ท้าทาย มีคุณค่าเพียงพอที่จะเข้าไปจัดการแก้ไขให้สำเร็จลุล่วง การรับรู้ทั้งสาม องค์ประกอบนี้ทำให้เกิดความสอดคล้องในการมองโลกสูง และหากผู้ดูแลประเมินว่าการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองนั้นสามารถเข้าใจได้ สามารถบริหารจัดการได้ และมีความหมายมีคุณค่าเพียงพอที่จะเข้าไปดูแล ผู้ดูแลก็จะมีแรงจูงใจที่จะพยายามทำความเข้าใจกับปัญหา และหาทางจัดการแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ทำให้สามารถปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงหรือความผันผวนต่าง ๆ ในชีวิต และสามารถดำรงความมีสุขภาพดี และมีความผาสุกในชีวิตได้

นอกจากนี้ตามแนวคิดของ แบรนด์ และไวเนิร์ท (Brandt & Weinert, 1985) กล่าวว่าการสนับสนุนทางสังคมเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดจากการทำหน้าที่ของบุคคลในครอบครัวและสังคม เนื่องจากความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมมีลักษณะเป็นเครือข่ายที่ต้องการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

โดยมีการสนับสนุนกันใน 5 ด้านได้แก่ 1. ด้านความรักใคร่ผูกพัน 2. ด้านการได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม 3. ด้านการได้มีโอกาสช่วยเหลือผู้อื่น 4. ด้านการได้รับการยอมรับและเห็นคุณค่าในตนเอง 5. ด้านการได้รับความช่วยเหลือและคำแนะนำในด้านต่าง ๆ จึงอาจกล่าวได้ว่าเมื่อผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่เหมาะสมและเพียงพอ จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้ดูแลเกิดขวัญและกำลังใจที่เข้มแข็ง และส่งผลให้ผู้ดูแลเกิดความผาสุกได้ และ เฮอร์แมน, โชฟิลด์, เมอร์ฟี และไซน์ (Herrman, Schofield, Murphy, & Singh, 1994) ยังพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผาสุกของผู้ดูแลนั้นมีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่นปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้คัดเลือกปัจจัยส่วนบุคคลบางประการที่มีผลต่อความผาสุกของผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ซึ่งได้แก่ ความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน ระยะเวลาในการดูแล และจำนวนชั่วโมงที่ดูแลผู้ป่วยต่อวัน มาศึกษาโดยสามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

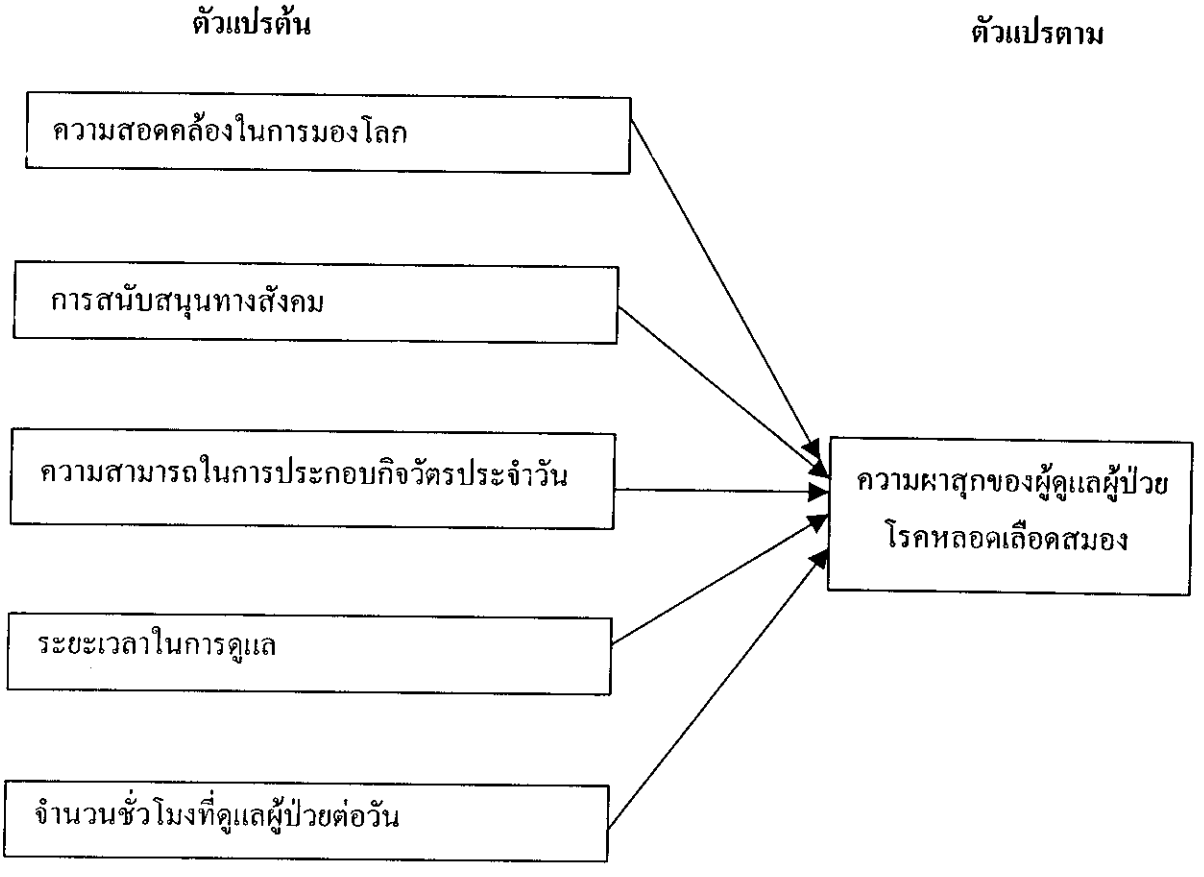

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย